

'נטפל'

הוא בסך הכל מצטרף, יכולים להסתדר גם בלעדיו. נדמה לו שהוא מיותר וחסר ערך, נדמה לו שעמלו לריק והוא נאבד בתוך מאות הבחורים סביבו. בדיוק עבורו רבי עקיבא מחדש את ההגדרה של 'נטפל'

השני היה ברק בן אבינועם, ועליו נתבונן. סיסרא שר צבא מלך כנען לוחץ את ישראל בחזקה מזה עשרים שנה. דבורה הנביאה שולחת לברק שייקח עשרת אלפים לוחמים מבני נפתלי ומבני זבולון, בדבר ה'. הם ילחמו בסיסרא ועל ידם תבוא הישועה.

בתשובה, הוא מבקש שדבורה תבוא עמו. 'אם תלכי עמי והלכתי, ואם לא תלכי עמי, לא אלך'. רבותינו במדרש הזה מפרשים את דבריו של ברק – אם תלכי עמי לשירה, אלך עמך למלחמה. ואם לא תלכי עמי לשירה, לא אלך עמך למלחמה.

איננו יודעים להצביע בדיוק על מה התכוון ברק 'תלכי עמי לשירה', אבל ברור שהוא הוסיף תנאים. רצון ה' היה שהוא ילך בראש עשרת אלפים לוחמים. הוא מבקש תנאי נוסף, שגם דבורה תצטרף, שהוא יהיה נטפל אליה.

והוא אכן נטפל בסופו של דבר. 'ותשר דבורה וברק בן אבינועם'. דבורה היא העיקרית בשירה.

איך לא נהיים מפלה?

מעשה אחד מכריע את כל העולם

נשוב נא לאברם ושרי. שניהם יוצאים מאור כשדים בגיל זקנה ועוברים ניסיונות. אי אפשר לומר שבשלב הזה הניסיונות של שרי פחותים משל אברם. שניהם יוצאים למקום לא ידוע, שניהם מגלים ארץ צמאה למים ושניהם מוכרחים להמשיך דרומה, לארץ מצרים.

הפעם הראשונה ששרי נלמדת להדיא, היא בסיפור לקיחתה לבית פרעה. 'ויהללו אותה המצרים אל פרעה', מי אלה אותם מצרים אם לא המוכסים שהם היחידים שראו אותה?

מבינה שרי שכל מה שהיא עושה, מקרין על כל העולם כולו, לדורות. זו תחושה עילאית, מרוממת. לעולם יראה

התורה מלמדת על מה נשענת עדות בבית הדין – 'על פי שנים עדים או שלושה עדים יומת המת'. אם מתקיימת העדות בשני עדים, למה מוסיפה התורה 'או שלושה עדים'?

בא רבי עקיבא ודורש זאת כעידוד ליחידים. אותם בודדים שחשים עצמם כגלגל חמישי וחסרי תועלת, שבורי לב שמסתכלים סביבם ואומרים, רק אני לא הצלחתי מאומה, מעשי ידי טובעים בים, אין לי תקווה ואין לי אחרית.

אל נא תאמר כך. ראה את העד השלישי בבית הדין, לכאורה אין בו תועלת אחר שני העדים הראשונים, ובכל זאת התורה ענשה אותו כאילו אחד מהם. 'ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה' (מכות ה:).

אותו רבי עקיבא שאיבד דור שלם של תלמידים, ציפה לראותם מבעירים את העולם באש תורתם ויראתם, מתרוצץ כעת – לעת זקנה – בין לווייתיהם המרובות.

באופן טבעי היה אמור רבי עקיבא לחוש רפיסות ואזלת יד. הוא, ממרום מקומו שחוזה את הכאב וההפסד הבלתי ניתן לשיעור, הוא מדבר אל הנחשלים. אל הנמפלים. דווקא הוא יוצא ודורש על הנמפלים, על אלה שמרגישים שלא עשו כלום בחייהם. תנוח דעתכם, הקדוש ברוך הוא לא מקפח שכר של אף אחד. גם הנמפל נחשב ממש כ'עושה'!

ודי בידיעה הזו לזקוף גו.

תלכי עמי לשירה, אלך עמך למלחמה

מצינו במקרא שני בני אדם שנחשבו עיקר ועשו עצמם טפילה, ובגין כך אכן נעשו טפילה. אנו לא היינו יכולים למדוד את אבותינו, אבל כך דרשו רבותינו ואנחנו לומדים את דבריהם (ב"ר מ, ד). אברהם אבינו וברק בן אבינועם מיעטו עצמם, ואכן נעשו טפילה. אברהם אמר לשרי אשתו אמרי נא אחותי את, ואכן נעשה לה טפילה ('לאברם היטיב בעבורה').

אדם את העולם כולו, חציו זכאי וחציו חייב. עשה מעשה טוב הכריע את העולם כולו לכף זכות, ולהיפך.

שרי הרגישה שכל מעשה שלה מכריע את העולם. היא יודעת את כובד האחריות. לא רק המוכסים רואים אותה, אלא כל המצרים. מעשה אחד שלה מכריע את כל העולם.

אדם אחד, והשפעה כה כבירה.

פן ישיב את העם מצרימה

ציווי יש בפרשתנו. ציווי למלך. 'רק לא ירבה לו סוסים'. מה הסיבה שאין למלך להרבות סוסים, התורה מסמיכה טעם – 'ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס'. החשש הוא מנהירה של העם והשתקעות בארץ העבדים, ארץ אשר נאסר לשוב אליה.

קשה להבין מדוע משלחת רשמית של מלך ישראל תחליט להשתקע במצרים, עד שבגלל כך נאסר למלך ריבוי סוסים. במשלחת הזו לא נמצאים ארחי פרחי, יש שם נציגים המבינים היטב בטיב סוסים ובגועיהם השונים, יש נציגי בית המלוכה המבינים היטב מה צריך המלך ופמלייתו הקרובה, ויש גם את אנשי האוצר האמורים לשאת ולתת עם המוכרים על סדרי התשלום.

איפה החשש שבקבוצה הקטנה הזו ישוב העם מצרימה?

והתשובה היא של'יחיד' יש כוח של עם שלם. המלך יושב על כסאו הרם, שולט על כל עמו. המשלחת הזו יחידה בעולמה אמנם, אבל ליחיד יש כוח לייצר תנועה של עם שלם. צעד אחד שלו עלול להשיב את כל העם מצרימה, הגם שהוא יחיד.

ערבים זה בזה

יהודי לא נמצא לכדו במרחבי העולם. גם אם יחיה את חייו בארץ לא זרועה וארץ אשר לא עבר בה איש, גם אם לא יפגוש דמות של יהודי נוסף מימיו, הוא לא לבד. הוא ארוג ושזור בתוך עמו וכל ישראל ערבים זה לזה.

בחור מתחיל זמן בישיבה גדולה, סביבו ארבע מאות בחורים צעירים, נמרצים ושואפים. הוא מרגיש נמוך לצידם, כמעט לא קיים.

אבל זו רק הרגשה. הרגשה מדומה. כי כל ישראל בני מלכים הם, לכל יחיד מישראל יש לו קומה שלמה סביבו, הוא ממלא ייעוד שלם בתפקידו, בין אם הוא נגלה ובין אם הוא נסתר.

הבחינה הזו באה לידי ביטוי גם בשפת העולם. תמיד היהודים יכללו תחת קטגוריה אחת, ויהודי באנגליה יצטרך לתת הסבר למה יהודים בצרפת עשו כך וכך, למרות שכלפי חוץ אין שייכות ביניהם.

ככל שאדם הופך להיות מקודש ונעלה יותר, החיבור שלו לכלל ישראל מתעצם יותר, וגם כלפי העולם מורגש החיבור הזה. לשם דוגמא, יהודי שאינו שומר תורה ומצוות לא יתבקש לספק הסברים על אדם אחר שמתנהג שלא כשורה, ה'עולם' לא רואה ביניהם שייכות.

ומדוע זה כאשר בן תורה מתנהג שלא כשורה, אזי כל בני התורה, בכל מקום שהם, ייתבעו לספק הסברים כיצד ולמה ואיך נעשה כדבר הזה?

הלא אות ומופת הוא, כי כאשר אדם נעלה יותר, הוא מחובר יותר עם אחיו ובני עמו.

בעל כרחו. בטובתו!

אינך לבד

אדונינו רבי עקיבא, התנא שבזכותו נבנתה לדורות כל תורה שבעל פה, יצא ללמד יסוד בחיי הנפש - אתה לא לבד.

נדמה לך שאתה מיותר, נדמה לך שמסתדרים בלעדיך. תתעלם רגע מהמחשבות הללו, הקדוש ברוך הוא משלם שכר לנמפל לעושי מצוה.

העד השלישי מרגיש שלא עשה כלום, הוא לא העיד שקר, עדותו לא הועילה. זה לא משנה לו והוא נענש כמו הראשונים, ומרובה מידה טובה ממידת פורענות. אתה נמפל לעושי מצווה, אתה נחשב כחלק מהם.

אבל זה לא רק שכר, כל המהות משתנה, לך נדמה שאתה נמפל, בשמים אתה נחשב העיקר וכל עם ישראל נהפכת ממך!

יהודי, אל תהיה 'נמפל'!

להצלחת
הר"ר משה בן יוכבד שליט"א
ברוחניות ובגשמיות

לעילוי נשמת
הרב הגאון הצדיק
רבי מנחם ניימן זצ"ל
בן הרה"ג שלמה ניימן שליט"א
רב דרמות